

Hoorcolleges

Pedagogiek | Universiteit Leiden

2026 - 2027

ULPE-2357-423 | €11,95

Tentamengericht | Overzichtelijke structuur

Sinds 1994 | Beoordeeld met een 8,2

| Slim
Academy

Join de appgroep van jouw studie!

Wat biedt de Whatsappgroep?

- Je kan al je vragen stellen over de studie
- Gebruik maken van exclusieve kortingscodes
- Op de hoogte te blijven van belangrijke updates
- Direct contact leggen met andere studenten uit jouw jaar
- Gratis samenvattingen, oefenvragen en meer!

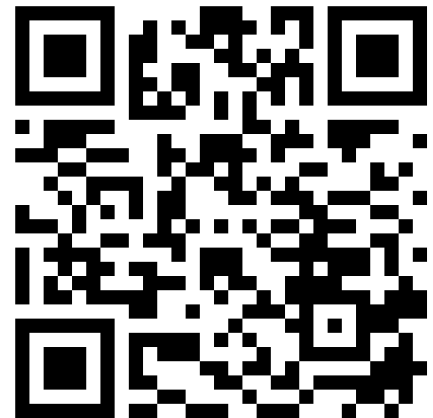

Join de groep in 3 stappen!

Stap 1: scan de QR code

Stap 2: zoek jouw universiteit

Stap 3: zoek je studie en join de groep!

Welkom bij Slim Academy!

Voor je ligt de **hoorcollege samenvatting** van het vak **Inleiding in de Pedagogiek: Opvoeding**, dat je volgt in blok 1 van het eerste jaar van de bachelor Psychologie aan de Universiteit Leiden. In dit vak leer je over hechting, gezinnen en hedendaagse omgevingen.

Met Slim Academy willen we jou helpen slimmer te studeren. Dat doen we door de kern van de leerstof helder samen te vatten, complexe onderwerpen te versimpelen en je de juiste hulpmiddelen te geven om actief te oefenen. Voor een optimale voorbereiding op je tentamen raden we je aan gebruik te maken van ons volledige aanbod. Voor dit vak zijn de onderstaande producten beschikbaar.

Product	Inhoud	Content	Versies
Samenvatting Literatuur	De belangrijkste begrippen en theorieën met een heldere uitleg die is voorzien van voorbeelden over alle opgegeven tentamenstof.	Week 1 t/m 8	✓ App ✓ Papier
Samenvatting Hoorcolleges	Een overzicht van de belangrijkste punten die tijdens de hoorcolleges zijn behandeld, zodat je niets mist van de stof die aan bod is gekomen.	Week 1 t/m 8	✓ App ✓ Papier
Oefenvragen	Interactief oefenen in de leeromgeving. Zo kun je nagaan of je de stof volledig beheerst en weet je beter wat je kunt verwachten op het tentamen.	8 sets; 250+ vragen	✓ App
Flashcards	Kaarten die je helpen om definities, schema's en kernbegrippen snel te herhalen, zodat je op een actieve manier leert en de stof sneller en beter onthoudt.	8 sets; 150+ kaarten	✓ App

Contact

Heb je vragen over ons aanbod, de levering van je samenvattingen of iets anders? Neem gerust contact met ons op via **06 81 60 19 60** of stuur een e-mail naar **klantenservice@slimacademy.nl**.

Feedback geven

Kan je ons vertellen wat er mis is met de geselecteerde tekst?

Verstuur feedback

Fout gevonden?

Geef het door en wij zorgen dat de samenvatting snel wordt bijgewerkt!

Hoe werkt het?

- Selecteer de tekst
- Klik op het vlaggetje
- Verstuur je feedback

Deze samenvatting is alleen voor persoonlijk gebruik en mag niet worden gekopieerd of verspreid. De tekst is opgesteld naar eigen inzicht van de auteur en bedoeld als ondersteuning bij het studeren. Raadpleeg altijd de originele bronnen.

Digitale en papieren updates

Bij Slim Academy ontvang je **iedere week een digitale update van de samenvatting**. Aan het begin van het blok zijn nog niet alle lessen geweest, daarom vullen wij de samenvatting wekelijks aan zodra onze auteurs de nieuwste lesstof hebben gevolgd. Zo blijft de inhoud **actueel, betrouwbaar en van hoge kwaliteit**. Je hoeft dus niet te wachten tot het einde van het blok: elke week komt er een nieuw deel beschikbaar. In het onderstaande overzicht zie je **wanneer welke stof digitaal beschikbaar is**.

Later in het blok bundelen we alle wekelijkse updates tot één overzichtelijke, **papieren samenvatting**. Deze wordt op **13 oktober 2026** verstuurd en bevat **week 1 t/m 5**. Omdat **week 6 en 7** pas later in de lessen worden behandeld, is dit onderdeel **uitsluitend digitaal in de app** beschikbaar. Komt er later in het blok nog nieuwe stof bij? Geen zorgen! Zodra die verschijnt, vatten we alles snel samen en sturen we een update in de app.

De verplichte tentamenstof komt uit het boek *Opgroeien in het Hedendaagse Gezin en Pedagogiek in Beeld*.

	Stof	Datum
Week 1	Hoorcollege 1: Introductie Hoorcollege 2: Gehechtheidstheorie	14-09-2026
Week 2	Hoorcollege 3: Opvoedstijlen en -praktijken	21-09-2026
Week 3	Hoorcollege 4: Gezinsamenstelling en gezinsfunctioneren	28-09-2026
Week 4	Hoorcollege 5: Alternatieve gezinsvormen Hoorcollege 6: Relaties binnen het gezin: partners, broertjes en zusjes	05-10-2026
Week 5	Hoorcollege 7: Kinderopvang, gastouders en grootouders	12-10-2026
Week 6	Hoorcollege 8: Media	19-10-2026
Week 7	Hoorcollege 9: Sociaaleconomische status (SES)	26-10-2026
Week 8	Hoorcollege 10: Chronosysteem	30-10-2026

JOIN DE WHATSAPP GROEP

- ✓ Chat met jouw mede-studenten
- ✓ Stel al jouw (studie)vragen aan onze studie-experts
- ✓ Krijg extra oefenvragen om jouw kennis te testen
- ✓ Krijg gratis voorbeeldsamenvattingen

We wensen je veel succes met studeren en het behalen van je tentamens!

Team Slim Academy

Inhoudsopgave

Welkom bij Slim Academy!	1
Digitale en papieren updates	2
Inhoudsopgave	3
Week 1: Introductie en hechting	4
Hoorcollege 1: Introductie	4
Hoorcollege 2: Gehechtheidstheorie	10
Week 2: Opvoedstijlen en -praktijken	19
Hoorcollege 3: Opvoedstijlen en -praktijken	19
Week 3: Gezinsamenstelling en -functioneren	25
Hoorcollege 4: Gezinsamenstelling en -functioneren	25
Week 4: Gezinsvormen en -relaties	28
Hoorcollege 5: Alternatieve gezinsvormen	28
Hoorcollege 6: Relaties binnen het gezin: partners, broertjes en zusjes	35
Week 5: Alternatieve verzorgers	39
Hoorcollege 7: Kinderopvang, gastouders en grootouders	39
Week 6: Media	42
Hoorcollege 8: Media en het gezin	42
Week 7: Sociaal economische status (SES)	49
Hoorcollege 9: Sociaal economische status (SES)	49
Week 8: Chronosysteem	52
Hoorcollege 10: Chronosysteem: geschiedenis opvoeding en levensloop kind	52

Week 1: Introductie en hechting

Hoorcollege 1: Introductie

Introductie

Dit hoofdstuk komt overeen met de onderwerpen die in het eerste hoorcollege zijn besproken. Dit was een introductiecollege met als hoofdonderwerpen: geschiedenis van de pedagogiek, *nature* en *nurture*, en drie modellen m.b.t. opvoeding. Dit sluit aan op hoofdstuk 1 van Opgroeien in het Hedendaagse Gezin en hoofdstuk 6 van Pedagogiek in Beeld.

Geschiedenis van de Pedagogiek

De eerste beroemde pedagogen waren eigenlijk filosofen, zoals John Locke (1632-1704) en Jean-Jacques Rousseau (1712-1778).

Child Study Movement

In de 19e eeuw kwam er een focus op het verbeteren van de volksgezondheid. Hygiëne werd een belangrijk onderwerp en de zuigelingensterfte (dood van kinderen van 0-1 jaar) moest omlaag. Als gevolg hiervan bleven meer kinderen leven, en kwam er een toenemende interesse in de ontwikkeling van kinderen. Dit werd ook wel de **Child Study Movement** genoemd. Deze beweging vond plaats van 1880 tot 1920. Er werd steeds meer informatie verzameld over kinderen, zo ging Amerikaans psycholoog G. Stanley Hall (1846-1924) bijvoorbeeld kijken naar waar kinderen bang voor zijn. Daarnaast werd er ook meer informatie over kinderen gedeeld, bijvoorbeeld door middel van congressen.

Mental Hygiene Movement

Aan het begin van de 20e eeuw was er ook een andere beweging, de **Mental Hygiene Movement**. Deze beweging kwam voort uit kennis van hygiënist, die aan het begin van de 19e eeuw een grote rol speelden bij het verbeteren van de volksgezondheid. Zij hadden een algemene interesse voor mentale gezondheid en kwamen met de term 'mentale hygiëne', die volgens hen in de vroege jeugd begon. Wanneer deze vanaf het begin 'gezond' werd gehouden, konden problemen worden voorkomen in plaats van genezen. Hier was, net als bij de *Child Study Movement*, veel aandacht voor de ontwikkeling van kinderen, wat relatief nieuw was voor die tijd.

Pedagogiek als wetenschap

Pedagogiek als wetenschap bestaat dus pas ongeveer 100 jaar. De eerste professor Pedagogiek was Rommert Casimir aan de Universiteit Leiden, in 1918. Toen was pedagogiek nog sterk gekoppeld aan filosofie.

Het ontstaan van pedagogiek als academische discipline kan worden gezien als een behoefte om de ontwikkeling van kinderen te begrijpen en hen te begeleiden tot goed functionerende volwassenen.

Pedagogiek: misverstand

Een veel voorkomend misverstand binnen de pedagogiek is dat het objectief is. Dit is niet het geval, omdat het empirisch is. Daarnaast is het normatief, we handelen vanuit een visie of idee over wat wenselijk is in de opvoeding. Maar wanneer is iets goed genoeg? Dit idee verschilt per persoon, en per rol (ouder, pedagoog). Ook moet je rekening houden met het feit dat de achtergrond van de onderzoeker subjectiviteit veroorzaakt. Bovendien veranderen ideeën over opvoeding ook door de tijd heen, en verschillen deze ideeën per cultuur/land.

Pedagogiek als hedendaagse wetenschap

De huidige pedagogiek draait om de volgende stappen:

Het beschrijven van gedrag → het verklaren van gedrag → het vertalen naar handelen.

Laten we dit bekijken aan de hand van een voorbeeld. Veel baby's willen niet gaan slapen als je ze in bed legt en blijven dan vaak huilen (beschrijving gedrag). Dit kan komen omdat ze nog niet hebben geleerd om stil te zijn en te gaan slapen, dit staat bekend als de leertheorie. Ook kan het komen doordat ze vanuit een overlevingsinstinct liever niet alleen zijn, dit staat bekend als de gehechtheidstheorie (verklaren van gedrag door theorieën). De reactie van de ouders op het huilen, en de reactie van het kind hierop, kan worden gemeten. Hierdoor kan worden gevonden dat reageren op het huilen zorgt voor een afname van het huilen (verklaren van gedrag door onderzoek). Met deze informatie kan een consultatiebureau het advies geven aan ouders om wel in te gaan op het huilen van hun kind (vertalen naar handelen).

Nature en nurture

Een van de meest bekende en oudste debatten binnen de opvoeding, is het **nature vs. nurture debat**. Volgens voorstanders van de *nature*-kant, zoals Aristoteles en John Locke, worden mensen geboren met een blanco brein (*tabula rasa*). Volgens dit perspectief is alles wat iemand weet, ná de geboorte aangeleerd. Voorstanders van de *nurture*-kant, zoals Charles Darwin, zijn van mening dat kinderen al wel worden geboren met bepaalde kennis, bijvoorbeeld angsten. Darwin hield zelf de ontwikkeling van zijn zoon nauwkeurig bij. Volgens hem hebben kinderen een instinct dat evolutionair wordt doorgegeven.

Francis Galton

Francis Galton (1822-1911) wilde, geïnspireerd door Darwin's evolutietheorie, kijken of er een manier was om te meten of gedrag aangeboren of aangeleerd is. Hiermee werd hij de grondlegger van de gedragsgenetica. Hij ging specifiek onderzoek doen naar 'reputatie' (intelligentie). Hij onderzocht 1000 mannen en kwam tot de conclusie dat erfelijkheid (*nature*) belangrijker is dan omgeving (*nurture*). Achteraf kwam er veel kritiek op zijn onderzoek, bijvoorbeeld omdat deze 1000 mannen tot slechts 300 families bleken te horen. Galton had uit elke familie de persoon met de grootste 'reputatie' gepakt, en beschreven dat hoe verder iemand van deze persoon was verwijderd, hoe minder 'reputatie' ze hadden. Het effect van genen versus omgeving is echter lastig te scheiden in een biologisch gezin, dus dit resultaat was niet erg betrouwbaar.

Sigmund Freud

Aan het einde van de 19e eeuw kwam Sigmund Freud met de **psychotherapie**. Hoe iemand zich ontwikkelt was volgens hem het resultaat van vroegere ervaringen. Deze ervaringen waren veelal onbewust onderdrukt. Volgens hem lag iemands gedrag dus vooral aan *nurture*.

John Watson

John Watson (1920-1930) was ook een voorstander van de *nurture*-kant. Hij vond dat elk kind met de juiste opvoeding een dokter, advocaat, artiest, of juist bedelaar of dief kon worden. Voor hem had dit niks te maken met aanleg of talent, maar alles met hoe iemand door zijn omgeving wordt gevormd.

Conditionering

Volgens **Ivan Pavlov** kan gedrag worden aangeleerd door **klassieke conditionering**. Het meest bekende voorbeeld hiervan is de associatie van een hond bij het horen van een bel en het gaan kwijlen, omdat de bel eerder consistent werd gevolgd door de presentatie van eten. Een ander bekend voorbeeld is *Little Albert*, die door middel van de associatie van het zien van een witte rat en het horen van een hard geluid, bang werd voor witte ratten.

Volgens **Burrhus Skinner** kan gedrag worden aangeleerd door **operante conditionering**. Gedrag dat wordt beloond, zal een kind vaker uitvoeren en gedrag dat wordt bestraft, zal een kind minder vaak uitvoeren.

Alles is nurture?

Rond 1940-1960 sloegen veel mensen door aan de *nurture*-kant, en gingen alles wijten aan opvoeding. Zo gingen onderzoekers (Bettelheim, Kanner) beweren dat autisme werd veroorzaakt door emotioneel kille moeders.

Gedragsgenetica

Over het algemeen wordt tegenwoordig aangehouden dat er drie componenten invloed hebben op hoe een kind zich ontwikkelt: genen (G), unieke omgeving (E=*error*), en gedeelde omgeving (C=*common environment*). Hoeveel elke component bijdraagt aan een specifiek kenmerk, verschilt per kenmerk en hoe je dit kenmerk meet. De **gedragsgenetica** probeert de grootte van de invloeden van genen en omgeving op het fenotype te schatten. Het **fenotype** bestaat uit de waarneembare eigenschappen van een individu.

Interactie genen en omgeving

Genen en omgeving kunnen elkaar versterken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan **assortative mating**, het zoeken van een partner die vergelijkbare eigenschappen heeft met jouw eigenschappen. Op diezelfde manier kan een kind een omgeving zoeken die bij hem past. Tegelijkertijd kan iemands omgeving de uiting van een bepaald gen versterken. Verder kan de genetische bagage van een kind reacties van mensen uit zijn of haar omgeving oproepen.

Denk bij de interactie tussen genen en omgeving bijvoorbeeld aan Jaden Smith. Dit is het kind van Will en Jada Smith, twee bekende acteurs. Will en Jada zouden elkaar kunnen hebben uitgekozen door *assortative mating*. De zoon die zij vervolgens hebben gekregen, Jaden, is zelf ook acteur geworden. Dit kan komen doordat het 'in zijn bloed zit', omdat hij de 'acteer'genen van zijn ouders heeft. Het kan echter ook komen doordat zijn omgeving acteren heeft gestimuleerd. Waarschijnlijk is het een interactie van de twee, en heeft Jaden een omgeving uitgekozen die bij hem past en versterkt deze omgeving de uiting van zijn 'acteer'genen.

Interactie G, C en E

Zoals hierboven besproken, vindt er dus vaak interactie plaats tussen genen en omgeving bij het ontstaan van bepaald gedrag. De drie componenten, genen (G), unieke omgeving (E), en gedeelde omgeving (C) beïnvloeden elkaar dus. Zo kunnen ouders (C) invloed hebben op de keuze van peers (E). Hierbij kan differentiële ontvankelijkheid (G) (hoe gevoelig iemand is voor omgevingsinvloeden) invloed hebben op hoe sterk deze invloed van de ouders (C) is. Volgens Judith Harris is de invloed van ouders zeer beperkt, en is iemands genetische aanleg (G) en vriendengroep (E) belangrijker voor de ontwikkeling. Dit staat ook wel bekend als de **Nurture Assumption**. Daar komt bij dat de genetische invloed van ouders moeilijk te scheiden is van de ouderlijke opvoeding.